

Produkcja nasienna ziemniaka ¹⁾

Według danych GIORiN, do kwalifikacji polowej w 2015 r. zgłoszono 2143 plantacje nasienne ziemniaka o łącznej powierzchni 5640 ha (w 2014 r. – 2123 plantacje). Oznacza to, że w 2015 r., powierzchnia reprodukcji sadzeniaków zwiększyła się o 6,8 % w stosunku do roku poprzedniego.

W 2015 r. średnia wielkość plantacji nasiennych ziemniaków, wzrosła do 2,63 ha. W ostatnich latach powierzchnia uprawy ziemniaków nasiennych zmieniała się w przedziale 4,9-5,6 tys. ha, jednak udział plantacji nasiennych w całkowitej powierzchni uprawy ziemniaków stale wzrastał osiągając w 2014r 2,0%, głównie w wyniku ograniczania areалу uprawy. Znacząco, bo do 18,2% wzrósł udział sadzeniaków kwalifikowanych w zużyciu sadzeniaków ogółem.

W sezonie 2014/15 ceny zbytu kwalifikowanego materiału nasiennego ziemniaka były niższe o 30% niż w roku poprzedniego. Niższe plony i zbiory sadzeniaków w bieżącym roku są wskazują na duże prawdopodobieństwo wzrostu cen sadzeniaków w roku przyszłym.

Tabela 1 Produkcja i obrót sadzeniakami kwalifikowanymi

Wyszczególnienie	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16*)
Powierzchnia uprawy objęta kwalifikacją polową (tys. ha)	5,07	5,28	5,45	5,37	4,86	5,28	5,64
Udział plantacji zgłoszonych do kwalifikacji w ogólnej powierzchni uprawy ziemniaków (%)	1,04	1,32	1,34	1,44	1,40	1,91	1,83
Produkcja sadzeniaków kwalifikowanych (tys. ton)	99,9	85,6	101,8	137,5	106,0	140,0 *)	135,0 *)
Import z innych państw UE (tys. ton)	9,5	13,6	10,4	18,6	21,4	14,5	16,0 *)
Sprzedaż na cele siewne	88,1	86,2	89,1	127,7	112,8	140,0	145 *)
Zużycie sadzeniaków ogółem (tys. ton)	1222	1002	1015	933	865	690	770 *)
Udział sadzeniaków kwalifikowanych w zużyciu ogółem (%)	5,8	8,8	8,5	9,6	14,8	16,3	18,2 *)

*) szacunki

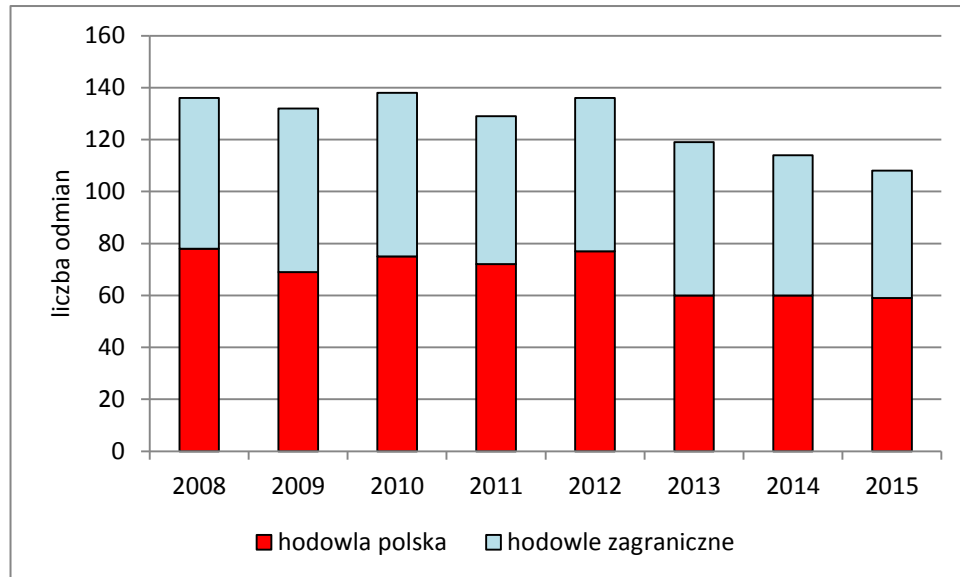
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIORiN (Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa).

W sezonie 2015/16 podaż kwalifikowanych sadzeniaków będzie mniejsza niż w roku poprzednim. Powierzchnia reprodukcji wzrosła wprawdzie ale nie na tyle aby zrekompensować spowodowany suszą spadek produkcji. Ze względu na mniejszą podaż i zachęcające do rozszerzenia uprawy ceny ziemniaków, w najbliższym sezonie należy oczekiwać wzrostu cen rynkowych kwalifikowanych sadzeniaków.

W produkcji nasiennej widoczna jest tendencja do przesuwania się reprodukcji w rejony charakteryzujące się bardziej korzystnymi warunkami przyrodniczymi – niższym poziomem zagrożenia chorobami wirusowymi. Zdecydowana większość plantacji nasiennych zlokalizowanych jest w województwach położonych na północy kraju. Województwa w których koncentruje się produkcja nasienne ziemniaków to: pomorskie 64,8%, zachodniopomorskie 13,5%, wielkopolskie 4,9% kujawsko-pomorskie 4,7% i lubuskie 4,3%. W 2015 roku łączny udział tych województw w produkcji sadzeniaków wzrósł do 92,1%.

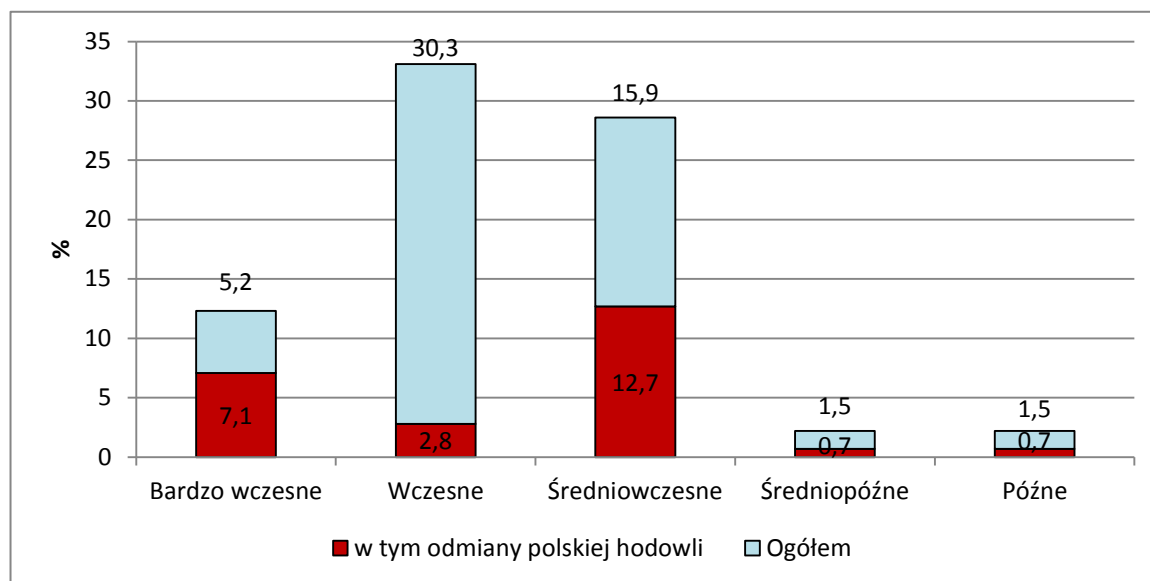
W Krajowym Rejestrze czyli w urzędowym wykazie odmian których materiał siewny może być wytwarzany i może znajdować się w obrocie w Polsce jak i na obszarze Unii Europejskiej wciąż przeważają odmiany z polskich firm hodowlanych (Rys. 1).

Rysunek 1 Odmiany ziemniaków w Krajowym Rejestrze

Systematycznie maleje jednak ich udział w wielkości produkcji sadzeniaków na krajowym rynku nasiennym (38% w 2012 r., 34% w 2013 r., 31,0% w 2014r.). W 2015 roku, w produkcji nasiennej, było 55 odmian z polskich hodowli, głównie z grupy bardzo wczesnych i średniowczesnych jadalnych oraz skrobiowych średniowczesnych i późnych (Rys.2). Uprawiano je na powierzchni 1675,8 ha co stanowiło 30,1% ogólnej powierzchni uprawy na cele nasienne.

Rysunek 2 Struktura produkcji sadzeniaków wg grup wczesności

Ekspansja odmian zagranicznych przybrała na sile po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Od tego czasu w Polsce mogą być uprawiane i reprodukowane odmiany z Katalogu Europejskiego (CCA który grupuje odmiany ziemniaków wpisane do rejestrów poszczególnych państw członkowskich. Udział odmian z CCA wzrasta, w 2015 r. stanowiły one 32,6% produkcji nasiennej w Polsce. Walory jakościowe, jak też lepsze dostosowanie do miejscowych warunków przyrodniczych uzasadniają przynajmniej częściowe odzyskiwanie rynku przez odmiany polskich hodowli. Strategia odzyskiwania rynku powinna dotyczyć zwłaszcza odmian jadalnych do bezpośredniego spożycia. Świadectwem jakości odmian wyhodowanych w Polsce jest ich reprodukcja w takich krajach, jak Francja (odmiana Hinga) oraz Niemcy (odmiana Kuba).

Podobnie jak w przodujących w produkcji ziemniaków zachodnioeuropejskich krajach UE, w Polsce reprodukowana jest duża liczba odmian. W 2015 r. w produkcji nasiennej znajdowało się 213 odmian, w 2014 r. 217, a w 2013 r. 178 odmian. Wzrost ten wynika głównie z wprowadzania do uprawy na terenie Polski odmian z Katalogu UE. Zwiększaniu się liczby reprodukowanych odmian towarzyszy spadek wskaźnika koncentracji, mierzonego udziałem dziesięciu czołowych odmian. W 2015 wynosił on 39,6% a rok wcześniej 44,0%.

Tabela 2 Udział odmian ziemniaków w powierzchni plantacji nasiennych (w %)

Nazwa odmiany	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Jadalne bardzo wczesne i wczesne								
Denar	6,7	6,5	6,1	5,3	4,6	4,3	4,6	3,4
Bellarosa	0,6	0,6	1,2	1,9	2,1	2,4	2,0	1,3
Innovator	7,8	8,5	9,7	6,4	8,1	9,0	9,1	9,8

Lady Claire		0,3	0,4	0,5	1,0	1,6	1,5	1,7
Lord	4,2	7,0	6,0	5,5	4,8	4,0	4,0	3,1
Owacja	1,2	2,0	1,9	2,5	1,9	1,3	1,6	0,6
Vineta	9,0	9,1	9,2	9,9	11,4	10,2	9,6	7,9
Gala		0,3	0,6	0,7	0,9	1,0	1,0	1,6
Riviera			0,3	0,3	0,6	0,6	0,9	1,2
Jadalne średnio wczesne								
Irga	2,1	1,6	1,2	1,0	1,3	1,3	1,5	1,3
Madelaine				0,1	0,1	0,4	0,5	0,6
Satina	4,5	3,7	3,9	3,9	3,2	2,8	2,2	1,7
Tajfun	2,0	2,9	3,1	3,0	3,6	3,6	3,6	3,1
VR 808					0,3	0,9	1,2	1,6
Jadalne średnio późne								
Jelly	2,3	2,4	2,8	2,9	2,0	2,2	2,0	1,3
Markies				0,1	0,9	2,0	1,8	1,3
Skrobiowe średnio wczesne i średnio późne								
Albatros	1,2	1,3	0,6	0,6	1,0	1,1	1,5	2,1
Głada	1,0	1,0	0,8	0,6	1,0	1,4	1,1	1,8
Harpun	0,9	0,6	0,2	0,6	1,1	1,7	0,6	1,0
Hermes (chipsy)	5,5	5,3	3,8	3,4	3,1	3,0	2,7	2,0
Jubilat							0,3	1,1
Kuba	1,5	1,4	1,1	1,2	2,2	2,1	1,7	2,0
Lady Rosetta (chipsy)	2,3	2,2	2,9	1,7	2,7	2,9	3,3	3,2
Pasat	1,2	0,6	1,0	0,8	1,2	0,7	0,9	0,7
Saturna (chipsy)	3,1	2,4	2,9	2,1	1,7	2,3	2,2	1,0
Verdi	0,8	0,7	1,2	1,3	2,1	2,6	2,7	2,8
Zuzanna	0,0	0,2	0,2	0,2	0,5	0,9	0,9	1,7
Skrobiowe późne								
Hinga	0,7	0,9	0,7	0,5	0,8	0,8	0,9	1,3
Inwestor	1,0	1,5	0,1	0,4	0,7	1,5	1,5	1,0
Jasia	2,3	2,2	1,5	1,4	1,1	0,9	0,8	1,4
Rudawa	1,3	1,1	0,7	0,9	1,1	1,4	0,7	0,9
Skawa	1,0	1,5	1,2	1,3	1,4	1,8	0,7	1,7
Kuras	0,3	1,3	0,8	0,6	0,2	0,6	0,7	0,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GIORiN.

Aktualnie Krajowy Rejestr liczy 108 odmian ziemniaków, w tym 49 zagraniczne. W 2015 r. Krajowy Rejestr został uzupełniony o 3 nowe odmiany jadalne, bardzo wczesną Rivierę z Agrico B.A., bardzo wczesną Impresję z HZ Zamarte – Grupa IHAR, oraz wczesną Magnolię i skrobiową średniowczesną odmianę Mieszko z PMHZ Strzekęcin. Jednocześnie skreślono z Krajowego Rejestru 6 odmian (Hubal, Jutrzenka, Legenda, Sonda, Tetyda i Veronie).

Tabela 3 Udział i znaczenie odmian ziemniaków w ofercie rynkowej sadzeniaków kwalifikowanych w roku gospodarczym 2014/2015

Grupa odmian	Jadalne	Skrobiowe
Dominujące – o względnie ustabilizowanej pozycji i udziale rynku powyżej 2%	Denar, Innovator, Lord, Vineta, Tajfun,	Albatros, Hermes, Kuba, Lady Rosetta, Verdi,
Perspektywiczne – o rosnącej powierzchni reprodukcji i udziale rynku powyżej 1%	Gala, Lady Claire, Markies, Omega, Riviera	Głada, Hinga, Skawa, Zuzanna
Zajmujące znaczącą pozycję o udziale w rynku od 1 do 2%	Bellarosa, Irga, Satina, VR808	Investor, Jasia, Jubilat, Saturna
Względnie niewysoki udział w rynku – od 0,5 do 1%	Agata, Carrera, Fresco, Gwiazda, Impala, Madeleine, Melody, Owacja,	Harpun Hinga, Rudawa, Pasat,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIORiN.

¹⁾ Źródło: Nowacki W., Oleksiak T. 2015 Produkcja i podaż ziemniaków w Polsce. w Rynek ziemniaka stan i perspektywy. Analizy Rynkowe. Nr 42, 11-19.